

تحلیل کنش‌های نمایندگان مجلس شورای اسلامی از منظر سیاست‌های عمومی دولت

(تاریخ دریافت: ۹۵/۰۹/۲۰ - تاریخ تصویب: ۹۵/۱۲/۱۷)

فائز دین‌پرستی صالح^۱

چکیده

موضوع این مقاله تحلیل عملکرد نمایندگان مجلس شورای اسلامی در دوره‌های چهارم، پنجم و ششم از منظر سیاست‌های عمومی دولت است. پرسش اصلی مقاله این است که هریک از انواع چهارگانه سیاست دولت (شامل عملکرد نمادین، عملکرد تنظیمی، عملکرد استخراجی و عملکرد توزیعی) در این دوره‌ها چه سهمی از توجه نمایندگان را به خود مشغول داشته است؟ برای پاسخ به این سؤال، متن چهار کنش نطق پیش از دستور، پیشنهادهای نمایندگان در بودجه‌های سالیانه، تذکر به مدیران اجرایی، سؤال از وزیران و استیضاح ایشان در دوره‌های سه‌گانه پژوهش در چارچوب مفهومی سیاست دولت آلموند، پاول و مونت مورد تحلیل محتوا قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد مجلس در دوره‌های مورد مطالعه توجه کامل به عملکرد دولت داشته است؛ ثانیاً در میان عملکردهای دولت نیز بیش از سه‌چهارم توجه نمایندگان به توزیع مواهب بوده است. در میان عملکرد توزیعی هم، سهم قابل توجهی به توزیع مواهب ملی در حوزه‌های انتخاباتی اختصاص یافته است. بدین ترتیب کارویژه‌های دولت در حوزه استخراج منابع، تنظیم نهادی و بازآفرینی نمادین سهم بسیار اندکی در کنش نمایندگان داشته است. به‌رغم تأکید قانون اساسی بر فراگیری موضوعی و جغرافیایی وظایف

---

۱. استادیار علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی (faezdinparast@gmail.com)

۲ فصلنامه دولت پژوهی

نماینده‌گی، عملکرد نمایندگان اولاً از نظر موضوعی محدود به وجه توزیعی و ثانیاً از نظر جغرافیایی محدود به حوزه انتخابیه و منطقه‌ی نمایندگان بوده است. کلیدواژه‌ها: پارلمان، عملکرد دولت، سیاست عمومی دولت، تحلیل محتوا

۱- مقدمه

موضوع مقاله‌ی حاضر، تحلیل کنش‌های نمایندگان مجلس شورای اسلامی از منظر سیاست‌های عمومی (Public Policy) کشور است. پژوهش بر آن است با مطالعه‌ی بخشی از رفتارهای نمایندگان مجالس چهارم، پنجم و ششم، که به صورت رسمی منتشر می‌شوند، ترجیحات آنان را در جریان تولید سیاست‌های عمومی کشور مورد شناسایی قرار دهد. سیاست عمومی، ترجیحات رسمی حکومت از میان گزینه‌های ممکن برای برآوردن اهداف و نیازهای اجتماعی، با توسل به ابزار مناسب است که به صورت مستقیم یا غیر مستقیم بر عموم شهروندان اثرگذار است (Birkland, 2011 & Anderson, 2014 & Lehman & Phelps, 2005).

پارلمان به عنوان سمبل حاکمیت مردم (آشوری، ۱۳۸۹: ۷۶)، در نظام‌های سیاسی مبتنی بر نمایندگی، نقش مهمی در تعیین سیاست‌های عمومی دارد و به صورت مشخص کارویژه‌هایی زیر را عهده‌دار است: الف) قانون‌گذاری؛ ب) نمایندگی و ج) نظارت (هیوود، ۱۳۸۹). در ایران نیز بر اساس اصل ۱۰۷ قانون اساسی، هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول بوده و حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید (اصل ۸۴ قانون اساسی)؛ هم‌چنان‌که، مجلس محق است در تمام امور کشور به تحقیق و تفحص بپردازد (اصل ۷۶ قانون اساسی).

پارلمان در نظام‌های سیاسی که حظی از دموکراسی دارند و از جمله در ایران نقش مهمی در تهیه و تدوین سیاست‌های عمومی جامعه دارد؛ زیرا قصد قانون‌گذار در جهت نیل به برآورد هزینه‌های اداره‌ی امور و خدمات عمومی، به صورت یکی از عناصر تشکیل‌دهنده‌ی آن امور و خدمات درآمده و به عنوان شاخصی اصلی در نظر گرفته می‌شود (شیری نژاد، ۱۳۸۶: ۴۸؛ طباطبایی موتمنی، ۱۳۸۶: ۲۳۶-۲۳۵). هم از این رو است که موضوع مقاله‌ی پیش‌رو - یعنی جهت‌گیری(های) عملکردی نمایندگان مجلس شورای اسلامی (دوره‌های

چهارم، پنجم و ششم) در موضوع سیاست عمومی - نیز اهمیت می‌یابد؛ چرا که، از این راه می‌توان به شناختی درست از چرایی و چگونگی صورت‌بندی سیاست‌های فوق دست یافت؛ سیاست‌هایی که با منافع و مصالح حال و آینده‌ی شهروندان، پیوندی ناگسستنی دارند.

در باب این موضوع مطالعات چندانی انجام نشده است. تنها مطالعه در این مورد را میتوان پژوهش ملک‌الساداتی و همکاران (۱۳۹۲) دانست. در این پژوهش، نویسندگان به این سوال که "آیا میان اندازه حوزه‌های انتخابیه و نوع سیاست‌های بودجه‌ای مورد نظر نمایندگان از لحاظ ملی یا منطقه‌ای، ارتباط معناداری وجود دارد یا نه؟" در چارچوب اقتصاد نهادی جدید و با به کارگیری نظریه‌ی اقتصاد سیاسی پاسخ می‌دهند. از آنجایی که محققان نوشتار یاد شده، تنها به کنش تذکر نمایندگان به مسؤولان اجرایی در دو سال از دوره هشتم فعالیت مجلس شورای اسلامی مورد مطالعه قرار داده‌اند، از نظر دامنه پژوهش، جامعه‌اماری بسیار محدودی را مطالعه کرده‌اند و طبعاً نتایج نیز محدود بوده است.

بدین ترتیب مسئله‌ی این مقاله نبود دانش معتبر در باب ترجیحات نمایندگان مجلس شورای اسلامی در ایران در ایفای وظایف اصلی قوه مقننه است. مقاله بر آن است تا به این پرسش پاسخ دهد که کنش‌های مشهود نمایندگان در صحن مجلس شورای اسلامی در فاصله مجالس چهارم تا ششم چه سویه‌هایی داشته است؟

---

۱. کنش‌های نمایندگان مجلس را می‌توان به دو دسته مشهود و نامشهود طبقه‌بندی کرد. کنش‌های مشهود آن دسته از اقدامات نمایندگان هستند که به صورت رسمی ثبت می‌شوند. این دسته از کنش‌ها شامل نطق‌های درون صحن پارلمان و جلسات کمیسیون‌ها، مصاحبه‌ها و نوشتارهای رسانه‌ای نمایندگان و مکاتبات رسمی آنهاست. کنش‌های نامشهود شامل اظهار نظرهای غیر رسمی، مذاکرات با مقامات ملی، محلی و سایر نمایندگان و نیز اشخاص ذی‌نفع ذی‌حقوقی و حقوقی است.

۲- چارچوب مفهومی

این پژوهش بر اساس نظریه سیاست عمومی آلموند، پاول جونیور و مونت سامان یافته است؛ سیاست عمومی با توجه به بروندادهای آن‌ها در چهار دسته طبقه‌بندی می‌شود؛ نخست عملکرد استخراجی که به معنای استخراج منابع - اعم از پول، کالا، اشخاص و خدمات - از محیط داخلی و بین‌المللی است. دوم، عملکرد توزیعی که به معنای تقسیم پول، کالا، خدمات، افتخارات و فرصت‌ها توسط سازمان‌های دولتی در میان افراد و گروه‌های جامعه است. سومین گروه سیاست‌های عمومی، سیاست‌های ناظر بر عملکرد تنظیمی است. عملکرد تنظیمی به معنای اعمال کنترل نظام سیاسی بر رفتار افراد و گروه‌های جامعه از رهگذر اجبار یا اقتناع است. عملکرد نمادین نیز در برگیرنده‌ی مواردی چون ارائه‌ی الگوهای الهام‌بخش مثل سخنرانی‌های سیاسی، تعطیلات، مراسم، بناهای یادبود و مانند آن‌ها برای ترغیب شهروندان به در پیش گرفتن اشکال مطلوب رفتار و جامعه‌پذیری جوانان است (آلموند و دیگران، ۲۰۰۸) در این تحقیق با توجه به ماهیت معطوف به نظم سیاست خارجی و تلاش دولت‌ها برای شکل‌دهی به قواعد سامان‌بخش روابط بین‌الملل با توجه به منافع ملی خود، عملکردهای سیاست خارجی نیز ذیل عملکرد تنظیمی دسته‌بندی شده‌اند. هم‌چنین مقولاتی که مستقیماً در حوزه‌ی مسؤولیت‌های دولت قرار نداشتند، ذیل مفهوم عملکرد جامعه طبقه‌بندی شدند. این تئوری به دلیل تناسب با دلالت‌های دستگاه نظری پژوهش در مورد سیاست، در تجمیع گویه‌ها و ساختن مقولات تلفیقی مورد استفاده قرار گرفت. جدول زیر مقوله‌های مطرح در ابعاد این مفهوم را نشان می‌دهد. در میان مقولات ذکر شده، عملکرد توزیعی محلی و عملکرد توزیعی ملی در حوزه‌ی عدالت توزیعی، معرف‌های کنش راهبردی معطوف به رضایت زودهنگام انتخاب‌کنندگان هستند.

جدول شماره‌ی ۱-۳: مقوله‌های ابعاد مختلف کنش

<p>امنیت حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان کارآیی و اثربخشی مدیریت دولتی اجرای قانون اساسی مدیریت دستگاه‌های منطقه‌ای حمایت از دستگاه‌ها</p>	<p>عملکرد تنظیمی داخلی</p>	<p>عملکرد تنظیمی</p>	
<p>روابط خارجی مقاومت در برابر دشمن حقوق بشر سیاست بین‌الملل</p>	<p>عملکرد تنظیمی خارجی</p>		
<p>حمایت از بخش تعاون تسهیلات تکلیفی اشتغال و بیکاری کاهش محرومیت رسیدگی به مشکلات و تامین رضایت شهروندان تامین معیشت مردم تورم و گرانی فقر فساد اقتصادی عدالت اجتماعی</p>	<p>عملکرد عدالت توزیعی</p>	<p>عملکرد توزیعی در مقیاس ملی</p>	<p>عملکرد دولت</p>
<p>حمایت از تولید داخلی سرمایه‌گذاری توسعه زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های ملی اجرای پروژه‌های عمرانی</p>	<p>عملکرد سرمایه‌گذاری</p>	<p>عملکرد توزیعی</p>	
<p>تامین حامل‌های انرژی برق‌رسانی تامین آب و فاضلاب توسعه مخابرات منطقه توسعه کشاورزی منطقه توسعه صنعت و معدن منطقه توسعه فرهنگ، هنر و ورزش</p>	<p>عملکرد توزیعی در مقیاس منطقه‌ای</p>		

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۷

<p>منطقه</p> <p>توسعه آموزش عالی منطقه</p> <p>مشکلات عمومی منطقه</p> <p>معیشت مردم منطقه</p> <p>بیکاری در منطقه</p> <p>افزایش اعتبارات منطقه</p> <p>بهداشت و درمان منطقه</p> <p>راه و ترابری منطقه</p> <p>منابع طبیعی منطقه</p> <p>سرمایه‌گذاری در منطقه</p> <p>بلایای طبیعی</p> <p>خدمات شهری</p> <p>محرومیت منطقه</p> <p>حضور مسئولان ملی در منطقه</p> <p>تأسیس دادگاه منطقه‌ای</p> <p>ارتقای تقسیمات کشوری</p>			
<p>تقویت ارزش‌های جمهوری اسلامی</p> <p>تهاجم فرهنگی</p> <p>حمایت از فرهنگ و هنر</p>		عملکرد نمادین	
<p>اصلاح و بهبود نظام مالیاتی</p>		عملکرد استخراجی	
<p>مناسبات کنش‌گران اجتماعی و سیاسی</p> <p>تمایز ساختاری</p> <p>نوسازی اجتماعی</p> <p>توصیه‌ی دینی و اخلاقی</p>			کارویژه‌های اجتماعی

۳- روش پژوهش

روش گردآوری شواهد تجربی پژوهش، مشاهده متنی متناسب با الزامات روش تحلیل محتوا خواهد بود. در این روش، رجوع به واقعیت به معنای پرسیدن از واحد متن (واحد مشاهده) است. تحلیل محتوا، روشی است که امکان توضیح، ارزیابی و تفسیر نظام‌دار ماهیت یک پیام - متن، تصویر یا گفتار - را فراهم می‌آورد (کرپندورف، ۱۳۹۳)؛ داده‌های تحلیل محتوا، تحلیل توصیفی شده‌اند. در این تحلیل، نخست مرحله‌ی داده‌آمایی انجام شده است. در این مرحله، محتوای آشکار پیام‌ها به صورت کمی طبقه‌بندی شده، واحدهای تحلیل (در اینجا مضمون) به صورت عدد درآمده، در قالب جداول توزیع فراوانی بیان شده‌اند.

واحد تحلیل^۱ در این پژوهش مضمون^۲ است. دستیابی به مضامین در این پژوهش با استفاده از هر دو راهبرد استقرایی و قیاسی انجام شده است. در مرحله نخست، پژوهشگر مستقیماً به مشروح مذاکرات مجلس به عنوان واحد مشاهده پژوهش مراجعه و مضامین موجود در متن را کدگذاری کرده است. بدیهی است در مرحله‌ی کدگذاری مقولات در هر یک از جلسات، در صورت مواجهه با گویه‌ی جدید، مورد جدید به موارد قبل اضافه شد. پس از اتمام مرحله‌ی کدگذاری، گویه‌های جزئی استخراج شده جمع شدند. با توجه به این که مرحله نخست تعیین مضامین با روش استقرایی انجام شده است، مضامین استخراجی ذیل مقوله‌ها را نمی‌توان معرف کلیت این مقوله دانست. مضامین مشخص شده، صرفاً مضامینی هستند که در کنش نمایندگان به آنها توجه شده است.

دامنه‌ی پژوهش نیز دوره‌های چهارم، پنجم و ششم مجلس شورای اسلامی را در بر می‌گیرد. جامعه‌ی پژوهش شامل نطق پیش از دستور، تذکرات، سؤالات نمایندگان از وزرا، متن استیضاح وزیران و نیز پیشنهادهای نمایندگان مجلس در

۱. Context Unit

۲. Theme

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۹

بودجه‌های سالیانه در دامنه پژوهش بوده است. با توجه به حجم گسترده این متون، با منطق نمونه‌گیری هدفمند، نمونه پژوهش به مشروح مذاکرات مجلس در فاصله زمانی ۱۵ آذر تا ۱۵ اسفند سال‌های ۷۱ تا ۸۳ محدود شده است.

۴- یافته‌های پژوهش

۴-۱. دوره اول: دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

در دوره‌ی اول تحقیق، نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۳,۲ درصد اظهارات خود را به عملکردهای جامعه اختصاص دادند. در این دوره، اظهارات ناظر به مناسبات کنش‌گران اجتماعی و سیاسی که با مواردی چون نقد رقبای سیاسی، رابطه‌ی روحانیت و دولت، نقش دانشگاه و نیروهای روشن‌فکری شناخته می‌شود، با ۲,۶ درصد بیشترین مضمون در مقوله‌ی عملکرد جامعه بود. سهم مضمون‌های تمایز ساختاری و نوسازی اجتماعی نیز که دلالت بر توسعه دارند، در حد صفر بود. شواهد تجربی نشان می‌دهد که در دوره‌ی برنامه‌ی اول، نمایندگان مجلس توجه بسیار محدودی به حوزه‌های مستقل از قدرت مستقیم دولت داشتند.

جدول شماره ۴-۲: داده‌های تجربی عملکرد جامعه دوره‌ی برنامه اول^۱

مجلس چهارم		۷۴		۷۳		۷۲		۷۱		مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲,۶	۵۰	۴,۹	۱۶	۱,۸۳	۱۴	۱,۳	۱۱	۱,۲	۹	مناسبات کنشگران اجتماعی و سیاسی
۰,۰	۱,۴	۰,۰	۰	۰,۵۰	۰	۰,۰	۰	۰,۱	۱	تمایز ساختاری
۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	نوسازی اجتماعی
۰,۵	۱۳	۰,۶	۲	۰,۴۲	۳	۰,۰	۰	۰,۱	۸	توصیه دینی و اخلاقی
۳,۲	۶۵	۵,۵	۱۸	۱۶,۲	۱۷	۱,۳	۱۱	۲,۴	۱۸	جمع عملکرد جامعه

۱. درصد فراوانی بر مبنای نسبت فراوانی گویه به جمع کل گویه‌های کنش نمایندگان در هر سال محاسبه شده است.

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۱۱

مقوله‌ی عملکرد تنظیمی داخلی با شش مضمون سنجیده می‌شود. بر اساس جدول شماره‌ی ۴-۳ در میان عملکرد تنظیمی دولت در حوزه‌ی داخلی، دغدغه‌ی کارآیی و اثربخشی مدیریت دولتی، مهم‌ترین مسئله‌ی مدنظر نمایندگان در این حوزه بوده است. این دغدغه مؤید توسعه محسوب می‌شود؛ اما نگاهی به وزن توجه نمایندگان به عملکرد استخراجی دولت (به‌میزان ۰٫۷ درصد) به‌عنوان حوزه‌ی عملکردی دولت برای تأمین منابع موردنیاز برای اداره‌ی کشور در مقایسه با عملکرد توزیعی نشان می‌دهد که از نظر نمایندگان مجلس، مشکل کارآیی و اثربخشی مدیریت دولتی عمدتاً برآمده از اختلال در عملکرد توزیعی دولت است، تا ضعف عملکرد استخراجی یا تنظیمی دولت. شواهد تجربی نشان می‌دهد که در دوره‌ی اول تحقیق، نگرش نمایندگان به عملکرد تنظیمی داخلی دولت عمدتاً معلول‌محور بود. دومین و سومین گویه با بیشترین فراوانی در میان گویه‌های عملکرد تنظیمی داخلی دولت، ناظر به مدیریت دستگاه‌های منطقه‌ای و حمایت از دستگاه‌ها در سطح ملی بوده است. کنش‌های دسته‌ی اول عمدتاً به‌معنای اعمال نظر نمایندگان برای عزل و نصب مدیران اجرایی در سطح منطقه و کنش‌های دسته‌ی دوم، معلول روابط نمایندگان با دستگاه‌ها برای اخذ اعتبار بیشتر برای حوزه‌ی انتخابیه است. در تمام سال‌های دوره‌ی اول پژوهش، مضمون حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان کمترین دغدغه‌ی نمایندگان بود؛ به‌طوری‌که در کل دوره، درصد فراوانی این مضمون در حد بسیار ناچیز ۰٫۲ درصد بود. مضمون امنیت نیز با تمام شقوق آن اعم از امنیت داخلی، امنیت اجتماعی و امنیت مرزها درصد فراوانی معادل ۰٫۲ درصد داشته است. توجه نمایندگان به مقوله‌ی عملکرد تنظیمی داخلی دولت در سال ۱۳۷۴ با درصد فراوانی ۱٫۹ بالاترین میزان در کل دوره بود. پائین‌ترین میزان توجه نمایندگان به این مقوله نیز در سال ۱۳۷۱

---

۱. این مقایسه با توجه به وزن نسبی هر مقوله در میان مجموع مقولات مدنظر نمایندگان در هر سال انجام شده است، از این رو هر چند فراوانی مطلق مقوله موردنظر ممکن است در سال معینی از سال‌های دیگر بیشتر باشد، اما در عین حال سهم آن در مقایسه با وزن مقولات در سال موردنظر کمتر بوده است.

با درصد فراوانی ۵٫۲ بود. میانگین کنش راهبردی نمایندگان در عملکرد تنظیمی داخلی دولت معادل ۶٫۵ درصد بود.

درصد فراوانی عملکرد تنظیمی خارجی دولت نیز در دوره‌ی اول پژوهش، کم‌تر از عملکرد تنظیمی داخلی بود. بیشترین توجه نمایندگان به این مقوله در سال ۱۳۷۱ با درصد فراوانی ۵٫۲ و کم‌ترین توجه در سال ۱۳۷۲ با درصد فراوانی ۲٫۴ بود. با وجود تفاوت میان سال‌های مختلف دوره، در تمام سال‌ها مضمون مقاومت در برابر دشمن بیش‌ترین درصد فراوانی را در این مقوله داشت. در کل دوره، این مضمون با درصد فراوانی ۱٫۵ بیشترین مضمون مورد توجه نمایندگان در مقوله‌ی عملکرد تنظیمی خارجی بود. به عبارت دیگر، نمایندگان در این دوره، تقریباً نیمی از کنش راهبردی خود را در مقوله‌ی عملکرد تنظیمی خارجی دولت به این مضمون اختصاص دادند. مضمون سیاست بین‌الملل که در برگیرنده‌ی مواردی چون امنیت منطقه‌ای و جهانی، سازمان‌های بین‌المللی و مسائل مهم بین‌المللی مانند محیط زیست، مبارزه با تروریسم و فقر است، همراه با مقوله حقوق بشر با درصد فراوانی ۰٫۹ دومین مضمون مورد توجه نمایندگان بود. روابط خارجی ایران نیز درصد فراوانی کمتر از نیم درصد داشت. معنای قابل استنباط از توزیع فراوانی مضمون‌های این مقوله اینست که کنش راهبردی نمایندگان در عملکرد تنظیمی خارجی دولت نیز بیش از آنکه ناظر به روابط خارجی باشد، جهت‌گیری بیگانه‌ستیزی و علاقه برای اثرگذاری بر سیاست بین‌الملل داشته است.

جدول شماره ۴-۳: داده‌های تجربی عملکرد تنظیمی، عملکرد نمادین و عملکرد استخراجی دولت دوره‌ی برنامه اول

مجلس چهارم		۷۴		۷۳		۷۲		۷۱		مضمون		مقوله
تعداد	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	مضمون	مقوله		
۰,۲	۰,۰	۰	۰,۱	۱	۰,۱	۱	۰,۱	۱	امنیت	عملکرد تنظیمی داخلی	عملکرد تنظیمی	
۰,۲	۰,۶	۲	۰,۱۰	۱	۰,۰	۰	۰,۰	۰	حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان			
۲,۹	۴,۰	۱۳	۲,۳۷	۱۹	۴,۳	۲۸	۰,۲	۱۵	کارایی و اثربخشی مدیریت دولتی			
۰,۸	۱,۵	۵	۰,۶۱	۵	۵,۰	۴	۰,۴	۳	اجرای قانون اساسی			
۱,۷	۱,۲	۴	۱,۶۳	۱۳	۳,۱	۱۱	۲,۶	۲۰	مدیریت دستگاه‌های منطقه‌ای			
۰,۹	۱,۸	۶	۰,۶۵	۵	۸,۰	۷	۰,۱	۱	حمایت از دستگاه‌ها			
۶,۵	۹,۱	۳۰	۵,۴۷	۴۳	۱,۶	۵۱	۵,۲	۴۰	جمع عملکرد تنظیمی داخلی	عملکرد تنظیمی خارجی		
۰,۴	۰,۳	۱	۰,۳۴	۳	۰,۴	۳	۰,۲	۴	روابط خارجی			
۱,۵	۱,۸	۶	۱,۴۲	۱۱	۰,۴	۳	۲,۵	۱۹	مقاومت در برابر دشمن			

مجلس چهارم		۷۴		۷۳		۷۲		۷۱		مضمون	مقوله
تعداد	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی			
۰,۹	۰,۶	۲	۰,۸۹	۷	۱,۱	۹	۱,۰	۸	حقوق بشر		
۰,۹	۰,۹	۳	۰,۸۶	۷	۰,۶	۵	۱,۲	۹	سیاست بین الملل		
۳,۷	۳,۷	۱۲	۳,۶۶	۲۹	۲,۴	۲۰	۵,۲	۴۰	جمع عملکرد تنظیمی خارجی		
۱۰,۲	۱۲,۸	۴۲	۹,۱۳	۷۲	۸,۵	۷۱	۱۰,۵	۸۰	جمع عملکرد تنظیمی		
۰,۲	۰,۳	۱	۰,۱۵	۱	۰,۲	۲	۰,۰	۰	تقویت ارزش های جمهوری اسلامی		عملکرد نمادین
۰,۰	۰,۰	۰	۰,۰۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	تهاجم فرهنگی		
۰,۰	۰,۰	۰	۰,۰۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	حمایت از فرهنگ و هنر		
۰,۲	۰,۳	۱	۰,۱۵	۱	۰,۲	۲	۰,۰	۰	جمع عملکرد نمادین		
۰,۷	۰,۶	۲	۰,۶۶	۵	۰,۸	۷	۰,۵	۴	اصلاح و بهبود نظام مالیاتی		عملکرد استخراجی

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۱۵

عملکرد استخراجی و نمادین دولت نیز به ترتیب با درصد فراوانی ۰٫۷ و ۰٫۲ از نظر نمایندگان کمترین اهمیت را داشته است. وزن اندک کنش راهبردی نمایندگان در مقوله‌ی عملکرد استخراجی از منظر این پژوهش حائز اهمیت است. معنای نهفته در پس این واقعیت اینست که از منظر نمایندگان مجلس، موضوع درآمد دولت امری در دسترس است و از این رو لازم است نمایندگان به جای تلاش برای ارتقای درآمدهای دولت، توجه خود را مصروف هزینه‌ی آن کنند.

جدول شماره ۴-۴: داده‌های تجربی عملکرد توزیعی دولت در مقیاس منطقه‌ای دوره‌ی برنامه اول

مجلس چهارم		۷۴		۷۳		۷۲		۷۱		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۶.۵	۱۸۳	۴.۶	۱۵	۶.۶۶	۵۲	۵.۴	۴۵	۹.۳	۷۱	تامین حامل‌های انرژی	عملکرد توزیعی در مقیاس منطقه‌ای
۱.۸	۴۴	۳.۰	۱۰	۱.۴۹	۱۲	۰.۸	۷	۲.۰	۱۵	برق‌رسانی	
۷.۱	۱۹۳	۶.۷	۲۲	۶.۱۴	۴۸	۴.۷	۳۹	۱۱.۰	۸۴	تامین آب و فاضلاب	
۱.۵	۳۷	۲.۱	۷	۱.۴۸	۱۲	۰.۵	۴	۱.۸	۱۴	توسعه مخابرات	
۵.۸	۱۶۰	۵.۵	۱۸	۵.۷۹	۴۶	۵.۲	۴۳	۶.۹	۵۳	توسعه کشاورزی منطقه	
۲.۳	۶۷	۱.۲	۴	۲.۴۴	۱۹	۲.۲	۱۸	۳.۴	۲۶	توسعه صنعت و معدن منطقه	
۴.۰	۱۱۱	۳.۷	۱۲	۴.۰۲	۳۲	۳.۱	۲۶	۵.۴	۴۱	توسعه آموزش و پرورش منطقه	
۱.۶	۴۹	۰.۶	۲	۱.۶۸	۱۳	۲.۳	۱۹	۲.۰	۱۵	توسعه فرهنگ، هنر و ورزش منطقه	
۲.۰	۵۳	۱.۸	۶	۱.۹۳	۱۵	۱.۶	۱۳	۲.۵	۱۹	توسعه آموزش عالی منطقه	
۰.۸	۱۵	۱.۸	۶	۰.۵۶	۴	۰.۰	۰	۰.۷	۵	مشکلات عمومی منطقه‌ای	

مجلس چهارم		۷۴		۷۳		۷۲		۷۱		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۰.۷	۱۸	۰.۹	۳	۰.۶۶	۵	۰.۵	۴	۰.۸	۶	معیشت مردم منطقه	
۲.۶	۶۴	۳.۷	۱۲	۲.۳۴	۱۸	۱.۹	۱۶	۲.۴	۱۸	بیکاری در منطقه	
۱.۹	۴۵	۳.۴	۱۱	۱.۶۳	۱۳	۱.۶	۱۳	۱.۰	۸	افزایش اعتبار منطقه	
۶.۰	۱۵۵	۷.۹	۲۶	۵.۶۴	۴۴	۶.۲	۵۲	۴.۳	۳۳	بهداشت و درمان منطقه	
۹.۷	۲۷۴	۷.۰	۲۳	۹.۹۶	۷۸	۷.۷	۶۴	۱۴.۲	۱۰۹	راه و ترابری منطقه	
۰.۴	۱۱	۰.۰	۰	۰.۴۱	۳	۰.۲	۲	۰.۸	۶	منابع طبیعی منطقه	
۱.۴	۳۶	۱.۵	۵	۱.۳۲	۱۰	۱.۶	۱۳	۱.۰	۸	سرمایه گذاری در منطقه	
۱.۰	۳۱	۰.۰	۰	۱.۱۲	۹	۱.۰	۸	۱.۸	۱۴	بلاایای طبیعی	
۱.۰	۲۷	۰.۹	۳	۰.۹۷	۸	۰.۶	۵	۱.۴	۱۱	خدمات شهری	
۱.۶	۴۸	۰.۶	۲	۱.۷۳	۱۴	۲.۴	۲۰	۱.۶	۱۲	محرومیت منطقه	
۰.۸	۲۱	۰.۹	۳	۰.۷۶	۶	۰.۸	۷	۰.۷	۵	حضور مسئولان ملی در منطقه	
۰.۸	۲۰	۰.۹	۳	۰.۷۱	۶	۰.۵	۴	۰.۹	۷	تأسیس دادگاه منطقه‌ای	

مجلس چهارم		۷۴		۷۳		۷۲		۷۱		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱.۰	۳۱	۰.۳	۱	۱.۱۲	۹	۱.۷	۱۴	۰.۹	۷	ارتقای تقسیمات کشوری	
۶۲.۲	۱۶۹۴	۵۹.۱	۱۹۴	۶۰.۵۵	۴۷۷	۵۲.۳	۴۳۶	۷۶.۷	۵۱۷	جمع عملکرد توزیعی منطقه‌ای	

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۱۹

جدول شماره ۴-۴ نشان دهنده‌ی داده‌های تجربی مربوط به عملکرد توزیعی دولت در مقیاس محلی است. در دوره‌ی چهارم مجلس در میان عملکردهای چهارگانه‌ی دولت، عملکرد توزیعی ۶۲,۲ درصد کنش نمایندگان را در بر گرفته است. هرچند هر یک از مضامین بیست‌وسه‌گانه‌ی این مقوله می‌تواند از منظر توسعه‌ی محلی دلالت‌های معنایی متفاوتی داشته باشد، اما از نگاه مسئله‌ی این پژوهش، این مضامین دلالت معنایی یکسانی دارند. آن‌گونه که مشاهده می‌شود، درصد فراوانی این مقوله در سال‌های پژوهش متفاوت بود. کم‌ترین درصد فراوانی این مقوله در سال ۷۲ و معادل ۵۲,۳ و بیش‌ترین میزان در سال ۷۱ معادل ۷۶,۷ درصد بود. در کل دوره بیش از ۵۵ درصد کنش راهبردی نمایندگان مستقیماً معطوف به تأمین نیازهای متنوع حوزه‌های انتخابیه بوده است. تأمین این نیازها هرچند موجب افزایش نرخ بهره‌مندی شهروندان به‌ویژه در مناطق محروم‌تر می‌شد؛ اما در عین حال منابع محدود، صرف تأمین این نیازها مستقل از کارایی آن‌ها می‌شد.

جدول شماره ۴-۵: داده‌های تجربی عملکرد توزیعی دولت در مقیاس ملی دوره‌ی برنامه اول

مجلس چهارم		۷۴		۷۳		۷۲		۷۱		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۰.۲	۵	۰.۰	۰	۰.۱۹	۱	۰.۱	۱	۰.۴	۳	حمایت از بخش تعاون	عدالت توزیعی
۰.۰	۰	۰.۰	۰	۰.۰۰	۰	۰.۰	□	۰.۰	□	مسکن و شهرسازی	
۰.۳	۴	۰.۹	۳	۰.۱۵	۱	۰.۰	۰	۰.۰	۰	تسهیلات تکلیفی	
۲.۳	۷۱	۰.۹	۳	۲.۵۹	۲۰	۵.۲	۴۳	۰.۷	۵	اشتغال و بیکاری	
۳.۱	۹۰	۱.۵	۵	۳.۰۷	۲۴	۳.۶	۳۰	۴.۱	۳۱	کاهش محرومیت	
۱.۰	۱۸	۳.۰	۱۰	۰.۶۶	۵	۰.۰	۰	۰.۴	۳	رسیدگی به مشکلات و تامین رضایت شهروندان	
۳.۳	۱۰۲	۱.۲	۴	۳.۷۱	۲۹	۷.۰	۵۸	۱.۴	۱۱	تامین معیشت مردم	
۴.۲	۱۱۱	۵.۲	۱۷	۴.۲۹	۳۴	۵.۵	۴۶	۱.۸	۱۴	تورم و گرانی	
۲.۰	۴۵	۴.۰	۱۳	۱.۶۳	۱۳	۱.۷	۱۴	۰.۷	۵	فقر	

مجلس چهارم		۷۴		۷۳		۷۲		۷۱		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۰.۶	۲۰	۰.۳	۱	۰.۷۱	۶	۱.۶	۱۳	۰.۰	۰	فساد اقتصادی	
۲.۱	۶۶	۰.۶	۲	۲.۳۹	۱۹	۴.۶	۳۸	۰.۹	۷	عدالت اجتماعی	
۱۹.۱	۴۸۶	۳.۴	۱۱	۱۹.۴۰	۱۵۳	۲۹.۲	۲۴۳	۱۰.۳	۷۹	جمع عدالت توزیعی	
۱.۰	۲۸	۰.۹	۳	۱.۰۹	۹	۱.۴	۱۲	۰.۵	۴	حمایت از تولید داخل	سرمایه‌گذاری
۳.۹	۱۱۹	۱.۲	۴	۴.۲۴	۳۳	۶.۶	۵۵	۳.۵	۲۷	سرمایه‌گذاری و توسعه زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های ملی	
۱.۲	۳۵	۰.۹	۳	۱.۲۷	۱۰	۱.۹	۱۶	۰.۸	۶	اجرای پروژه‌های عمرانی	
۶.۱	۱۸۴	۳.۷	۱۲	۶.۶۱	۵۲	۱۰.۰	۸۳	۴.۸	۳۷	جمع سرمایه‌گذاری	
۲۵.۳	۷۱۸	۲۱.۶	۷۱	۲۶.۰۱	۲۰۵	۳۹.۱	۳۲۶	۱۵.۲	۱۱۶	جمع عملکرد توزیعی ملی	

۲۲ فصلنامه دولت پژوهی

بر اساس داده‌های تجربی جدول ۴-۵، فقط ۶۰٫۱ درصد از کنش معطوف به سرمایه‌گذاری و بیش از یک‌چهارم عملکرد نیز ناظر به برقراری عدالت توزیعی بوده است. از میان مضامین یازده‌گانه‌ی عدالت توزیعی، بیش‌ترین درصد فراوانی به‌ترتیب به مضمون تورم و گرانی، با ۴۰٫۲ درصد، تأمین معیشت مردم با ۳۰٫۳ درصد و مضمون کاهش محرومیت با درصد فراوانی ۳۰٫۱ تعلق داشت. مضمون اشتغال و بیکاری نیز ۲۰٫۳ درصد از کل کنش راهبردی نمایندگان را در دوره‌ی اول تحقیق به‌خود اختصاص داده بود. تأکید بر برقراری عدالت اجتماعی نیز سهمی معادل ۲۰٫۱ درصد کنش راهبردی نمایندگان داشت. دیگر مضامین این مقوله شامل فقر، فساد اقتصادی، رسیدگی به مشکلات و تأمین رضایت شهروندان، حمایت از بخش تعاون و تسهیلات تکلیفی نیز هریک سهمی کمتر را به‌خود اختصاص دادند.

جدول شماره ۴-۶: داده‌های تجربی تجمیعی کنش نمایندگان مجلس شورای اسلامی در دوره‌ی اول پژوهش

مجلس چهارم		۷۴		۷۳		۷۲		۷۱		مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲,۸	۶۴	۵,۵	۱۸	۲,۱۶	۱۷	۱,۳	۱۱	۲,۴	۱۸	عملکرد جامعه
۸,۳	۲۰۵	۱۲,۸	۴۲	۹,۱۳	۷۲	۶,۱	۵۱	۵,۲	۴۰	عملکرد تنظیمی
۰,۲	۴	۰,۳	۱	۰,۱۵	۱	۰,۲	۲	۰,۰	۰	عملکرد نمادین
۰,۷	۱۸	۰,۶	۲	۰,۶۶	۵	۰,۸	۷	۰,۵	۴	عملکرد استخراجی
۶۲,۲	۱۶۹۴	۵۹,۱	۱۹۴	۶۰,۵۵	۴۷۷	۵۲,۳	۴۳۶	۷۶,۷	۵۸۷	جمع عملکرد توزیعی منطقه‌ای
۲۵,۵	۷۱۸	۲۱,۶	۷۱	۲۶,۰۱	۲۰۵	۳۹,۱	۳۲۶	۱۵,۲	۱۱۶	جمع عملکرد توزیعی ملی
۸۸,۰	۲۴۲۲	۸۰,۸	۲۶۵	۸۷,۹۳	۶۹۲	۹۱,۵	۷۶۲	۹۱,۹	۷۰۳	عملکرد توزیعی
۹۷,۲	۲۶۴۹	۹۴,۵	۳۱۰	۹۷,۸۷	۷۷۰	۹۸,۷	۸۲۲	۹۷,۶	۷۴۷	جمع عملکردهای چهارگانه‌ی دولت
۱۰۰	۲۷۱۳	۱۰۰	۳۲۸	۱۰۰	۷۸۷	۱۰۰	۸۳۳	۱۰۰	۷۶۵	جمع کل

جدول شماره ۴-۶ گویای فراوانی کنش نمایندگان در دوره‌ی اول پژوهش است. این جدول نشان می‌دهد که نمایندگان دوره‌ی چهارم مجلس شورای اسلامی تأکید تام بر نقش دولت داشتند و از همین رو در کنش‌های راهبردی خود سهمی کمتر از ۳ درصد به عملکرد جامعه اختصاص دادند؛ در حالی که سهم عملکردهای چهارگانه‌ی دولت معادل ۹۷٫۲ درصد بود. عملکرد تنظیمی دولت معادل ۸٫۳ درصد کنش راهبردی نمایندگان بود. درصد فراوانی عملکرد نمادین معادل ۲٫۰ و درصد فراوانی عملکرد استخراجی ۰٫۷ بود. حدود دو سوم کنش راهبردی نمایندگان معطوف به توزیع امکانات، فرصت‌ها و ثروت بوده است؛ به گونه‌ای که ۸۸ درصد کنش راهبردی نمایندگان ناظر به توزیع ثروت موجود در مقیاس ملی و منطقه‌ای بود، که در این میان سهم عملکرد توزیعی در مقیاس منطقه‌ای معادل ۶۲٫۲ درصد بود. شواهد تجربی این جدول نشان می‌دهد که در دوره‌ی یاد شده، توزیع منابع، امکانات و فرصت‌ها با تأکید بر نگاه منطقه‌گرایانه در کانون توجه نمایندگان قرار داشت.

۲-۴. دوره دوم: دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

در دوره‌ی دوم تحقیق، نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۳٫۵ درصد اظهارات خود را به عملکردهای جامعه اختصاص دادند. جدول شماره ۴-۹ بیان‌کننده‌ی داده‌های تجربی عملکرد جامعه در کنش نمایندگان مجلس در دوره‌ی پنجم است. در این دوره، اظهارات ناظر به مناسبات کنش‌گران اجتماعی و سیاسی با ۲٫۱ درصد بیشترین مضمون در مقوله‌ی عملکرد جامعه بود. مضمون توصیه‌ی اخلاقی و دینی با ۲۷ مورد فراوانی و درصد فراوانی ۱٫۱ درصد رتبه‌ی دوم را در بین مضمون‌های عملکرد جامعه به خود اختصاص داده بود. سهم مضمون‌های تمایز ساختاری و نوسازی اجتماعی نیز که دلالت بر توسعه دارند، در حد صفر بود.

جدول شماره ۴-۹: داده‌های تجربی عملکرد جامعه در دوره‌ی دوم

مجلس پنجم		۷۸		۷۷		۷۶		۷۵		مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲,۱	۴۹	۴,۸	۲۶	۱,۴	۱۰	۱,۸	۱۰	۰,۵	۳	مناسبات کنشگران اجتماعی و سیاسی
۰,۰	۱	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۲	۱	تمایز ساختاری
۰,۱	۳	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۵	۳	۰,۰	۰	نوسازی اجتماعی
۱,۱	۲۷	۱,۳	۷	۰,۸	۶	۰,۴	۲	۲,۱	۱۲	توصیه دینی و اخلاقی
۳,۵	۸۰	۶,۱	۳۳	۲,۳	۱۶	۲,۷	۱۵	۲,۸	۱۶	جمع عملکرد جامعه

شواهد تجربی نشان می‌دهد که در دوره‌ی برنامه‌ی دوم، نمایندگان مجلس توجه بسیار محدودی به حوزه‌های مستقل از قدرت مستقیم دولت داشتند. بر اساس جدول شماره‌ی ۴-۱۰ در میان عملکرد تنظیمی دولت در حوزه‌ی داخلی، حمایت از دستگاه‌ها در سطح ملی با درصد فراوانی ۷۰۵ مهم‌ترین مسئله-ی مد نظر نمایندگان در این حوزه بوده است. این کنش احتمالاً معلول روابط نمایندگان با دستگاه‌ها برای اخذ اعتبار بیشتر برای حوزه‌ی انتخابیه بوده است. دومین دغدغه مد نظر نمایندگان موضوع کارآیی و اثربخشی مدیریت دولتی با درصد فراوانی ۲۰۵ است این دغدغه مؤید توسعه محسوب می‌شود؛ اما نگاهی به وزن توجه نمایندگان به عملکرد استخراجی دولت (به میزان ۱۰۱ درصد) به عنوان حوزه‌ی عملکردی دولت برای تامین منابع مورد نیاز برای اداره‌ی کشور در مقایسه با عملکرد توزیعی نشان می‌دهد که از نظر نمایندگان مجلس، مشکل کارآیی و اثربخشی مدیریت دولتی عمدتاً برآمده از اختلال در عملکرد توزیعی دولت است تا ضعف عملکرد استخراجی یا تنظیمی دولت. در تمام سال‌های دوره‌ی دوم پژوهش، مضمون حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان در کنار اجرای قانون اساسی کمترین دغدغه‌ی نمایندگان بود؛ به طوری که در کل دوره، درصد فراوانی این مضمون معادل ۰۰۵ و ۰۰۶ بود. مضمون امنیت نیز با تمام شقوق آن اعم از امنیت داخلی، امنیت اجتماعی و امنیت مرزها درصد فراوانی معادل ۱ درصد داشته است. توجه نمایندگان به مقوله‌ی عملکرد تنظیمی داخلی دولت در سال ۱۳۷۶ با درصد فراوانی ۲۱۰۸ بالاترین میزان در کل دوره بود. پائین‌ترین میزان توجه نمایندگان به این مقوله نیز در سال ۱۳۷۵ با درصد فراوانی ۳۰۶ بود. میانگین کنش نمایندگان در عملکرد تنظیمی داخلی دولت در دوره پنجم مجلس نیز معادل ۱۲۰۷ درصد بود.

جدول شماره ۴-۱۰: داده‌های تجربی عملکرد تنظیمی، عملکرد نمادین و عملکرد استخراجی دولت در دوره‌ی دوم

مجلس پنجم		۷۸		۷۷		۷۶		۷۵		مضمون		مقوله	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی				
۱,۰	۲۳	۰,۲	۱۱	۰,۸	۶	۰,۲	۱	۰,۹	۵	امنیت	عملکرد تنظیمی داخلی	عملکرد تنظیمی	
۶,۰	۱۴	۰,۴	۲	۰,۷	۵	۱,۳	۷	۰,۰	۰	حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان			
۲,۵	۵۹	۳,۱	۱۷	۲,۸	۲۰	۳,۱	۱۷	۰,۹	۵	کارایی و اثربخشی مدیریت دولتی			
۰,۵	۱۱	۰,۹	۵	۰,۶	۴	۰,۲	۱	۰,۲	۱	اجرای قانون اساسی			
۰,۷	۱۷	۰,۴	۲	۰,۱	۷	۱,۵	۸	۰,۰	۰	مدیریت دستگاه‌های منطقه‌ای			
۷,۵	۱۸۵	۰,۹	۵	۱۱,۸	۸۴	۱۵,۶	۸۶	۱,۷	۱۰	حمایت از دستگاه‌ها			
۱۲,۷	۳۰۹	۷,۸	۴۲	۱۷,۸	۱۲۶	۲۱,۸	۱۲۰	۳,۶	۲۱	جمع عملکرد تنظیمی داخلی			
۰,۴	۹	۰,۰	۰	۰,۶	۴	۰,۹	۵	۰,۰	۰	روابط خارجی	عملکرد تنظیمی خارجی		
۱,۷	۴۲	۰,۶	۳	۱,۸	۱۳	۱,۵	۸	۳,۱	۱۸	مقاومت در برابر دشمن			
۰,۸	۱۸	۱,۷	۹	۰,۸	۶	۰,۰	۰	۵,۰	۳	حقوق بشر			

مجلس پنجم		۷۸		۷۷		۷۶		۷۵		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۷,۰	۱۵	۰,۹	۵	۰,۱	۱	۰,۴	۲	۲,۱	۷	سیاست بین الملل	
۳,۵	۸۴	۳,۱	۱۷	۳,۴	۲۴	۲,۷	۱۵	۹,۴	۲۸	جمع عملکرد تنظیمی خارجی	
۱۶,۳	۳۹۳	۱,۰۹	۵۹	۲۱,۲	۱۵۰	۲۴,۵	۱۳۵	۵,۸	۴۹	جمع عملکرد تنظیمی	
۰,۴	۱۱	۰,۶	۳	۱,۱	۸	۰,۰	۰	۰,۰	۰	تقویت ارزش های جمهوری اسلامی	عملکرد نمادین
۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	تهاجم فرهنگی	
۰,۹	۲۱	۱,۳	۷	۰,۶	۴	۱,۱	۶	۰,۷	۴	حمایت از فرهنگ و هنر	
۱,۳	۳۲	۱,۸	۱۰	۷,۱	۱۲	۱,۱	۶	۰,۷	۴	جمع عملکرد نمادین	
۱,۱	۲۷	۰,۴	۲	۱,۷	۱۲	۱,۱	۶	۲/۱	۷	اصلاح و بهبود نظام مالیاتی	عملکرد استخراجی

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۲۹

سهم عملکرد تنظیمی خارجی دولت نیز در دوره‌ی دوم پژوهش، تقریباً معادل یک‌چهارم عملکرد تنظیمی داخلی بود. بیشترین توجه نمایندگان به این مقوله در سال ۱۳۷۵ با درصد فراوانی ۴,۹ و کم‌ترین توجه در سال ۱۳۷۶ با درصد فراوانی ۲,۷ بود. در تمام سال‌های دوره مضمون مقاومت در برابر دشمن، بیش‌ترین درصد فراوانی را در این مقوله داشت. به عبارت دیگر، نمایندگان در این دوره نیز، تقریباً نیمی از کنش خود را در مقوله‌ی عملکرد تنظیمی خارجی دولت به این مضمون اختصاص دادند. هر یک از مضمون‌های سیاست بین‌الملل، حقوق بشر و روابط خارجی ایران نیز درصد فراوانی کمتر از یک داشتند. می‌توان گفت که کنش نمایندگان در عملکرد تنظیمی خارجی دولت نیز بیش از آنکه ناظر به روابط خارجی یا مسائل مبتلابه سیاست خارجی ایران باشد، همانند دوره پیشین جهت‌گیری بیگانه‌ستیزی داشته است. دو عملکرد نمادین و استخراجی دولت نیز به ترتیب با درصد فراوانی ۱,۳ و ۱,۱ کمترین اهمیت را داشته است. وزن اندک کنش نمایندگان در مقوله‌ی عملکرد استخراجی از منظر این پژوهش مهم است. گویی از نظر نمایندگان مجلس، موضوع درآمدهای دولت امری محصل و در دسترس است؛ از این‌رو نمایندگان نیز باید توجه خود را مصروف مدیریت هزینه کنند.

جدول شماره ۴-۱۱: داده‌های تجربی عملکرد توزیعی دولت در مقیاس منطقه‌ای دوره‌ی دوم

مجلس پنجم			78		77		76		75		مضمون	مقوله
ساعت	تعداد	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	فراوانی		
۴.۴	۱۰۷	۵.۵	۳۰	۵.۸	۴۱	۰.۵	۳	۵.۷	۳۳	۷۱	تامین حامل‌های انرژی	عملکرد توزیعی در مقیاس منطقه‌ای
۱.۳	۳۲	۰.۹	۵	۲.۰	۱۴	۰.۴	۲	۱.۹	۱۱	۱۵	برق‌رسانی	
۵.۷	۱۳۳	۷.۲	۳۹	۳.۲	۲۳	۴.۹	۲۷	۷.۶	۴۴	۸۴	تامین آب و فاضلاب	
۱.۱	۲۵	۱.۸	۱۰	۰.۸	۶	۰.۹	۵	۰.۷	۴	۱۴	توسعه مخابرات	
۴.۴	۱۰۴	۶.۵	۳۵	۳.۲	۲۳	۲.۰	۱۱	۶.۱	۳۵	۵۳	توسعه کشاورزی منطقه	
۱.۳	۳۱	۰.۴	۲	۱.۷	۱۲	۲.۲	۱۲	۰.۹	۵	۲۶	توسعه صنعت و معدن منطقه	
۳.۱	۷۳	۳.۷	۲۰	۲.۱	۱۵	۱.۳	۷	۵.۴	۳۱	۴۱	توسعه آموزش و پرورش منطقه	
۲.۱	۴۸	۲.۲	۱۲	۱.۰	۷	۲.۹	۱۶	۲.۳	۱۳	۱۵	توسعه فرهنگ، هنر و ورزش منطقه	

مجلس پنجم			78	77		76		75		مضمون	مقوله
کتاب	ب.ق.ب.	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	فراوانی	
۱.۰	۲۳	۰.۷	۴	۱.۰	۷	۰.۷	۴	۱.۴	۸	۱۹	توسعه آموزش عالی منطقه
۱.۰	۲۴	۱.۱	۶	۱.۳	۹	۱.۵	۸	۰.۲	۱	۵	مشکلات عمومی منطقه‌ای
۰.۸	۲۰	۰.۷	۴	۱.۷	۱۲	۰.۲	۱	۰.۵	۳	۶	معیشت مردم منطقه
۱.۵	۳۷	۱.۳	۷	۲.۱	۱۵	۱.۳	۷	۱.۴	۸	۱۸	بیکاری در منطقه
۱.۹	۴۶	۲.۲	۱۲	۲.۳	۱۶	۱.۶	۹	۱.۶	۹	۸	افزایش اعتبار منطقه
۵.۱	۱۲۰	۵.۲	۲۸	۵.۱	۳۶	۵.۶	۳۱	۴.۳	۲۵	۳۳	بهداشت و درمان منطقه
۶.۱	۱۴۶	۵.۰	۲۷	۶.۱	۴۳	۶.۴	۳۵	۷.۱	۴۱	۱۰۹	راه و ترابری منطقه
۰.۵	۱۱	۰.۶	۳	۰.۱	۱	۰.۴	۲	۰.۹	۵	۶	منابع طبیعی منطقه
۱.۲	۲۹	۰.۴	۲	۱.۴	۱۰	۲.۰	۱۱	۱.۰	۶	۸	سرمایه‌گذاری در منطقه
۰.۶	۱۳	۰.۶	۳	۰.۰	۰	۱.۱	۶	۰.۷	۴	۱۴	بلایای طبیعی

مجلس پنجم			78		77		76		75		مضمون	مقوله
درصد	تعداد	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	فراوانی		
۰.۲	۶	۰.۲	۱	۰.۴	۳	۰.۴	۲	۰.۰	۰	۱۱	خدمات شهری	
۱.۹	۴۶	۱.۳	۷	۲.۰	۱۴	۲.۴	۱۳	۲.۱	۱۲	۱۲	محرومیت منطقه	
۰.۷	۱۷	۰.۴	۲	۱.۱	۸	۰.۹	۵	۰.۳	۲	۵	حضور مسئولان ملی در منطقه	
۰.۳	۷	۰.۰	۰	۰.۰	۰	۰.۹	۵	۰.۳	۲	۷	تأسیس دادگاه منطقه‌ای	
۰.۴	۱۰	۰.۴	۲	۰.۸	۶	۰.۴	۲	۰.۰	۰	۷	ارتقای تقسیمات کشوری	
۴۶.۷	۱۱۰۸	۴۸.۲	۲۶۱	۴۵.۳	۳۲۱	۴۶.۱	۲۵۴	۵۲.۴	۳۰۲	۵۸۷	جمع عملکرد توزیعی منطقه‌ای	

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۳۳

در دوره‌ی دوم در میان عملکردهای دولت، عملکرد توزیعی در مقیاس محلی ۴۶٫۷ درصد کنش نمایندگان را در بر گرفته است. هرچند هر یک از مضامین بیست‌وسه‌گانه‌ی این مقوله می‌تواند از منظر توسعه‌ی محلی دلالت‌های معنایی متفاوتی داشته باشد، اما از نگاه مسئله‌ی این پژوهش، این مضامین دلالت معنایی یکسانی دارند. آن‌گونه که در جدول مشاهده می‌شود، درصد فراوانی این مقوله در سال‌های پژوهش متفاوت بود. کم‌ترین درصد فراوانی این مقوله در سال ۷۷ و معادل ۴۵٫۳ و بیش‌ترین میزان در سال ۷۵ معادل ۵۲٫۴ بود. تامین این نیازها هرچند موجب افزایش نرخ بهره‌مندی شهروندان به‌ویژه در مناطق محروم‌تر می‌شد؛ اما در عین حال منابع محدود موجود، صرف تامین این نیازها مستقل از کارایی آنها می‌شد.

جدول شماره ۴-۱۲: داده‌های تجربی عملکرد توزیعی دولت در مقیاس ملی در دوره‌ی دوم

مجلس پنجم		۷۸		۷۷		۷۶		۷۵		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۰.۴	۹	۰.۰	۰	۰.۷	۵	۰.۲	۱	۰.۵	۳	حمایت از بخش تعاون	عدالت توزیعی
۰.۴	۱۲	۰.۰	۰	۱.۷	۱۲	۰.۰	۰	۰.۰	۰	مسکن و شهرسازی	
۰.۴	۹	۰.۲	۱	۰.۴	۳	۰.۵	۳	۰.۳	۲	تسهیلات تکلیفی	
۳.۷	۸۶	۶.۳	۳۴	۱.۷	۱۲	۰.۵	۳	۶.۴	۳۷	اشتغال و بیکاری	
۴.۴	۱۰۴	۳.۱	۱۷	۳.۴	۲۴	۵.۶	۳۱	۵.۶	۳۲	کاهش محرومیت	
۱.۴	۳۳	۱.۷	۹	۱.۸	۱۳	۰.۰	۰	۱.۹	۱۱	رسیدگی به مشکلات و تامین رضایت شهروندان	
۵.۵	۱۲۹	۶.۸	۳۷	۴.۹	۳۵	۵.۶	۳۱	۴.۵	۲۶	تامین معیشت مردم	
۲.۸	۶۴	۳.۹	۲۱	۱.۷	۱۲	۲.۰	۱۱	۳.۵	۲۰	تورم و گرانی	
۱.۲	۲۹	۱.۸	۱۰	۰.۸	۶	۰.۷	۴	۱.۶	۹	فقر	
0.5	11	0.6	3	0.4	3	0.7	4	0.2	1	فساد اقتصادی	

مجلس پنجم		۷۸		۷۷		۷۶		۷۵		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱.۲	۲۷	۰.۷	۴	۰.۴	۳	۰.۹	۵	۲.۶	۱۵	عدالت اجتماعی	
۲۱.۸	۵۱۳	۳.۳	۱۸.۰۵	۲.۴	۱۶.۸۸	۴.۹	۲۷.۰۸	۳.۱	۱۷.۹۹	جمع عدالت توزیعی	
۱.۳	۳۱	۰.۹	۵	۱.۷	۱۲	۰.۹	۵	۱.۶	۹	حمایت از تولید داخل	سرمایه‌گذاری
۳.۴	۷۹	۴.۳	۲۳	۲.۴	۱۷	۴.۲	۲۳	۲.۸	۱۶	سرمایه‌گذاری و توسعه زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های ملی	
۳.۴	۸۴	۲.۲	۱۲	۵.۸	۴۱	۲.۵	۱۴	۳.۰	۱۷	اجرای پروژه‌های عمرانی	
۸.۰	۱۹۴	۱.۸	۹.۸۷	۱.۱	۷.۶۲	۱.۳	۷.۲۹	۰.۶	۳.۶۶	جمع سرمایه‌گذاری	
۲۹.۸	۷۰۷	۳۲.۵	۱۷۶	۲۷.۹	۱۹۸	۲۴.۵	۱۳۵	۳۴.۴	۱۹۸	جمع عملکرد توزیعی ملی	

براساس داده‌های تجربی جدول شماره‌ی ۴-۱۲، فقط ۸ درصد از کنش معطوف به سرمایه‌گذاری و معادل ۲۱٫۸ درصد ناظر به برقراری عدالت توزیعی بوده است. از میان مضامین یازده‌گانه‌ی عدالت توزیعی، بیش‌ترین درصد فراوانی به‌ترتیب به مضمون کلی تامین معیشت مردم با ۵٫۵ درصد و مضمون کاهش محرومیت با درصد فراوانی ۴٫۴ تعلق داشت. مضمون اشتغال و بیکاری نیز ۳٫۷ درصد از کل کنش نمایندگان را در دوره‌ی دوم به خود اختصاص داده بود. مضمون تورم و گرانی نیز درصد فراوانی ۲٫۸ داشت. مضمون فقر و مضمون برقراری عدالت اجتماعی هر یک درصد فراوانی ۱٫۲ داشتند. دیگر مضامین این مقوله شامل فساد اقتصادی، رسیدگی به مشکلات و تامین رضایت شهروندان، حمایت از بخش تعاون و تسهیلات تکلیفی نیز هر یک سهمی کمتر از یک درصد را به‌خود اختصاص دادند.

جدول شماره ۴-۱۳: داده‌های تجربی تجمیعی کنش نمایندگان مجلس شورای اسلامی در دوره‌ی دوم پژوهش

مجلس پنجم		۷۸		۷۷		۷۶		۷۵		مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳.۵	۸۰	۶.۱	۳۳	۲.۳	۱۶	۲.۷	۱۵	۲.۸	۱۶	عملکرد جامعه
۱۶,۳	۳۹۳	۱۰.۹	۵۹	۲۱.۲	۱۵۰	۲۴.۵	۱۳۵	۸.۵	۴۹	عملکرد تنظیمی
۱,۳	۳۲	۱.۸	۱۰	۱.۷	۱۲	۱.۱	۶	۰.۷	۴	عملکرد نمادین
۱,۱	۲۷	۰.۴	۲	۱.۷	۱۲	۱.۱	۶	۱.۲	۷	عملکرد استخراجی
۴۸,۰	۱۱۳۸	۴۸.۲	۲۶۱	۴۵.۳	۳۲۱	۴۶.۱	۲۵۴	۵۲.۴	۳۰۲	جمع عملکرد توزیعی منطقه‌ای
۲۹,۸	۷۰۷	۳۲.۵	۱۷۶	۲۷.۹	۱۹۸	۲۴.۵	۱۳۵	۳۴.۴	۱۹۸	جمع عملکرد توزیعی ملی
۷۷,۸	۱۸۴۵	۸۰.۸	۴۳۷	۷۳.۲	۵۱۹	۷۰.۶	۳۸۹	۸۶.۸	۵۰۰	عملکرد توزیعی
۹۶,۵	۲۲۹۷	۹۳.۹	۵۰۸	۹۷.۷	۶۹۳	۹۷.۳	۵۳۶	۹۷.۲	۵۶۰	جمع عملکردهای چهارگانه‌ی دولت
۱۰۰	۲۳۷۷	۱۰۰	۵۴۱	۱۰۰	۷۰۹	۱۰۰	۵۵۱	۱۰۰	۵۷۶	جمع کل

جدول بالا نشان می‌دهد که نمایندگان دوره‌ی پنجم مجلس شورای اسلامی، تأکید تام بر نقش دولت داشتند و از همین رو در کنش خود سهمی اندک به عملکرد جامعه اختصاص دادند؛ در حالی که سهم عملکردهای چهارگانه‌ی دولت معادل ۹۶٫۵ درصد بود. عملکرد تنظیمی دولت معادل ۱۶٫۳ درصد کنش نمایندگان بود. درصد فراوانی عملکرد نمادین معادل ۱٫۳ و درصد فراوانی عملکرد استخراجی ۱٫۱ بود. در این دوره نیز بیش از دو سوم کنش نمایندگان معطوف به توزیع امکانات، فرصت‌ها و ثروت بوده است؛ به گونه‌ای که تقریباً معادل ۷۸ درصد کنش نمایندگان ناظر به توزیع ثروت موجود در مقیاس ملی و منطقه‌ای بود، که در این میان سهم عملکرد توزیعی در مقیاس منطقه‌ای ۴۸ درصد بود. شواهد تجربی این جدول نشان می‌دهد که در دوره‌ی یاد شده، توزیع منابع، امکانات و فرصت‌ها با تأکید بر نگاه منطقه‌گرایانه در کانون توجه نمایندگان قرار داشت.

۳-۴. دوره سوم: دوره ششم مجلس شورای اسلامی

دوره ششم مجلس شورای اسلامی ترکیبی متفاوت با دو دوره پیشین داشت. اکثریت سیاسی این مجلس از آن نیروهای موصوف به چپ بود که در شکاف‌های سیاسی فعال شده دهه‌ی هفتاد با فاصله‌گیری از تبار خود که عمدتاً حول محور دولت‌گرایی انقلابی در شکاف اقتصاد دولتی - اقتصاد خصوصی سامان یافته بود، شعارهای نوین آزادی و توسعه سیاسی وجه ممیزه آنها بود. با توجه به این خصیصه انتظار می‌رفت نقش مسائل اجتماعی که ماهیتی فراتر از اقدامات و سیاست‌های دولت دارد، سهم بیشتری در کنش نمایندگان داشته باشد. اما در دوره‌ی سوم تحقیق نیز، نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۳۰٫۵ درصد اظهارات خود را به عملکردهای جامعه اختصاص دادند. جدول شماره‌ی ۴-۱۵ بیان‌کننده‌ی داده‌های تجربی عملکرد جامعه در کنش نمایندگان مجلس در دوره‌ی سوم تحقیق است. در این دوره، اظهارات ناظر به مناسبات کنش‌گران اجتماعی و سیاسی، با ۲۰٫۶

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۳۹

درصد بیشترین مضمون در مقوله‌ی عملکرد جامعه بود. مضمون توصیه‌ی اخلاقی و دینی با ۳۱ مورد فراوانی و درصد فراوانی ۰٫۹ درصد رتبه‌ی دوم را در بین مضمون‌های عملکرد جامعه به خود اختصاص داده بود. سهم مضمون تمایز ساختاری بسیار ناچیز و مضمون نوسازی اجتماعی نیز معادل صفر بود.

جدول شماره ۴-۱۵: داده‌های تجربی عملکرد جامعه دوره‌ی سوم

مجلس ششم		۸۲		۸۱		۸۰		۷۹		مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲.۶	۵۰	۱.۰	۷	۳.۸	۱۲	۳.۸	۱۶	۱.۷	۱۵	مناسبات کنش‌گران اجتماعی و سیاسی
۰.۱	۳	۰.۴	۳	۰.۰	۰	۰.۰	۰	۰.۰	۰	تمایز ساختاری
۰.۰	۰	۰.۰	۰	۰.۰	۰	۰.۰	۰	۰.۰	۰	نوسازی اجتماعی
۰.۹	۲۵	۱.۸	۱۳	۰.۰	۰	۰.۷	۳	۱.۰	۹	توصیه دینی و اخلاقی
۳.۵	۷۸	۳.۲	۲۳	۳.۸	۱۲	۴.۵	۱۹	۲.۷	۲۴	جمع عملکرد جامعه

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۴۱

شواهد تجربی نشان می‌دهد که در دوره‌ی ششم، نمایندگان مجلس توجه بسیار محدودی به حوزه‌های مستقل از قدرت مستقیم دولت داشتند.

بر اساس جدول شماره‌ی ۴-۱۶ در میان عملکرد تنظیمی دولت در حوزه‌ی داخلی، اظهارنظر نمایندگان در باره مدیریت دستگاه‌های منطقه‌ای با درصد فراوانی ۳۱ مهم‌ترین مسئله‌ی مدنظر نمایندگان در این حوزه بوده است. این کنش عمدتاً با هدف اثرگذاری بر تصمیم قوه مجریه در انتصاب مدیران محلی با توجه به دغدغه‌های نمایندگان صورت گرفته است. اجرای قانون اساسی که در دوره‌های پیشین، وزنی اندک در مباحث نمایندگان داشت در این دوره سهمی معادل ۲۵ درصد کل مباحث مدنظر نمایندگان داشت. کارآیی و اثربخشی مدیریت دولتی با سهم ۲۴ درصدی سومین مقوله مدنظر در میان سیاست‌های تنظیمی در این دوره بود. این دغدغه از منظر تئوری این پژوهش مؤید توسعه محسوب می‌شود؛ اما نگاهی به وزن توجه نمایندگان به عملکرد استخراجی دولت (به‌میزان ۱۵ درصد) به‌عنوان حوزه‌ی عملکردی دولت برای تامین منابع موردنیاز برای اداره‌ی کشور در مقایسه با عملکرد توزیعی نشان می‌دهد، که از نظر نمایندگان مجلس، مشکل کارآیی و اثربخشی مدیریت دولتی عمدتاً برآمده از اختلال در عملکرد توزیعی دولت است تا ضعف عملکرد استخراجی یا تنظیمی دولت.

در دوره‌ی سوم تحقیق، ضمن افزایش سهم موضوعاتی چون اجرای قانون اساسی و حقوق و آزادی‌های شهروندی (با سهم ۱۷ درصدی)، نگاه به سیاست‌های تنظیمی داخلی دولت در کنش نمایندگان عمدتاً معلول محور بوده است. اولین و چهارمین گویه با بیشترین فراوانی در میان گویه‌های عملکرد تنظیمی داخلی دولت، ناظر به حمایت از دستگاه‌ها در سطح ملی و مدیریت دستگاه‌های منطقه‌ای بوده است. کنش‌های دسته‌ی اول معلول روابط نمایندگان با دستگاه‌ها برای اخذ اعتبار بیشتر برای حوزه‌ی انتخابیه و کنش‌های دسته‌ی دوم، عمدتاً به‌معنای اعمال نظر نمایندگان برای عزل و نصب مدیران اجرایی در سطح منطقه بوده است. در

۴۲ فصلنامه دولت پژوهی

دوره‌ی سوم پژوهش، مضمون امنیت با درصد فراوانی ۰,۹ کمترین دغدغه‌ی نمایندگان بود. توجه نمایندگان به مقوله‌ی عملکرد تنظیمی داخلی دولت در سال ۱۳۸۱ با درصد فراوانی ۱۴,۵ بالاترین میزان در کل دوره بود. پائین‌ترین میزان توجه نمایندگان به این مقوله نیز در سال ۱۳۸۲ با درصد فراوانی ۹ بود. میانگین کنش نمایندگان در عملکرد تنظیمی داخلی دولت در کل دوره معادل ۱۲,۸ درصد بود.

جدول شماره ۴-۱۶: داده‌های تجربی عملکرد تنظیمی، عملکرد نمادین و عملکرد استخراجی دولت دوره‌ی سوم

مجلس ششم		۸۲		۸۱		۸۰		۷۹		مضمون		مقوله	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی				
۰٫۹	۲۳	۰٫۴	۳	۰٫۶	۲	۰٫۷	۳	۱٫۷	۱۵	امنیت		عملکرد تنظیمی داخلی	عملکرد تنظیمی
۱٫۷	۳۶	۱٫۳	۹	۱٫۹	۶	۲٫۸	۱۲	۱٫۰	۹	حقوق و آزادی‌های اساسی شهروندان			
۲٫۴	۶۰	۲٫۷	۱۹	۱٫۶	۵	۲٫۸	۱۲	۲٫۷	۲۴	کارایی و اثربخشی مدیریت دولتی			
۲٫۵	۵۵	۱٫۶	۱۱	۲٫۲	۷	۳٫۸	۱۶	۲٫۳	۲۱	اجرای قانون اساسی			
۳٫۱	۴۶	۰٫۶	۴	۷٫۹	۲۵	۳٫۵	۱۵	۰٫۲	۲	مدیریت دستگاه‌های منطقه‌ای			
۲٫۳	۷۴	۲٫۵	۱۸	۰٫۳	۱	۰٫۲	۱	۶٫۰	۵۴	حمایت از دستگاه‌ها			
۱۲٫۸	۲۹۴	۹٫۰	۶۴	۱۴٫۵	۴۶	۱۳٫۹	۵۹	۱۳٫۸	۱۲۵	جمع عملکرد تنظیمی داخلی			
۰٫۶	۹	۰٫۱	۱	۱٫۶	۵	۰٫۷	۳	۰٫۰	۰	روابط خارجی		عملکرد نمادین	
۱٫۳	۳۲	۱٫۰	۷	۱٫۳	۴	۱٫۲	۵	۸٫۱	۱۶	مقاومت در برابر دشمن			

مجلس ششم		۸۲		۸۱		۸۰		۷۹		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱,۳	۳۰	۱,۷	۱۲	۲,۲	۷	۰,۵	۲	۰,۱	۹	حقوق بشر	
۱,۶	۴۵	۱,۶	۱۱	۰,۶	۲	۱,۲	۵	۰,۳	۲۷	سیاست بین الملل	
۴,۸	۱۱۶	۴,۴	۳۱	۵,۷	۱۸	۳,۵	۱۵	۵,۸	۵۲	جمع عملکرد تنظیمی خارجی	
۱۷,۷	۴۱۰	۱۳,۴	۹۵	۲۰,۲	۶۴	۱۷,۵	۷۴	۱۹,۶	۱۷۷	جمع عملکرد تنظیمی	
۰,۴	۹	۰,۳	۲	۰,۳	۱	۰,۵	۲	۰,۴	۴	تقویت ارزش های جمهوری اسلامی	عملکرد نمادین
۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۰	۰	تهاجم فرهنگی	
۰,۲	۷	۰,۴	۳	۰,۰	۰	۰,۰	۰	۰,۴	۴	حمایت از فرهنگ و هنر	
۰,۶	۱۶	۰,۷	۵	۰,۳	۱	۰,۵	۲	۰,۹	۸	جمع عملکرد نمادین	
۱,۵	۴۲	۲,۱	۱۵	۰,۳	۱	۰,۹	۴	۲,۴	۲۲	اصلاح و بهبود نظام مالیاتی	عملکرد استخراجی

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۴۵

درصد فراوانی عملکرد تنظیمی خارجی دولت نیز در دوره‌ی سوم پژوهش، کمتر از نصف عملکرد تنظیمی داخلی بود. بیشترین توجه نمایندگان به این مقوله در سال ۱۳۷۹ با درصد فراوانی ۵۰٫۸ و کمترین توجه در سال ۱۳۸۰ با درصد فراوانی ۳۰٫۵ بود. در تمام سال‌های دوره به‌جز سال ۱۳۸۱، مضمون سیاست بین‌الملل بیش‌ترین درصد فراوانی را در این مقوله داشت. در کل دوره، این مضمون با درصد فراوانی ۱۰٫۶ بیشترین مضمون مورد توجه نمایندگان در مقوله‌ی عملکرد تنظیمی خارجی بود. به‌عبارت دیگر، نمایندگان در این دوره، ۲۵ درصد از کنش خود را در مقوله‌ی عملکرد تنظیمی خارجی دولت به این مضمون اختصاص دادند. هر یک از مضمون‌های مقاومت در برابر دشمن، حقوق بشر نیز درصد فراوانی ۱۰٫۳ داشتند. مضمون روابط خارجی ایران هم درصد فراوانی ۰٫۶ داشت. معنای قابل استنباط از توزیع فراوانی مضمون‌های این مقوله اینست که کنش نمایندگان در عملکرد تنظیمی خارجی دولت نیز بیش از آنکه ناظر به روابط خارجی ایران باشد، بیشتر مرتبط با سیاست بین‌الملل بود. دو عملکرد استخراجی و نمادین دولت نیز به‌ترتیب با درصد فراوانی ۱۰٫۵ و ۰٫۶ از نظر نمایندگان کمترین اهمیت را داشته است. این به این معناست که عملکرد نمادین به‌عنوان حوزه‌ی تداوم ارزشی نظام سیاسی کمترین دغدغه‌ی نمایندگان بود. وزن اندک کنش نمایندگان در مقوله‌ی عملکرد استخراجی از منظر این پژوهش مهم است. از منظر نمایندگان مجلس در این دوره نیز، موضوع درآمد دولت امری در دسترس است و از این رو لازم است نمایندگان به‌جای تلاش برای ارتقای درآمدهای دولت، توجه خود را مصروف هزینه کنند.

جدول شماره ۴-۱۷ نشان دهنده‌ی داده‌های تجربی مربوط به عملکرد توزیعی دولت در مقیاس محلی است. در دوره‌ی سوم تحقیق در میان عملکردهای دولت، عملکرد توزیعی در مقیاس منطقه‌ای ۴۷٫۲ درصد کنش نمایندگان را در بر گرفته است. آن‌گونه که در جدول مشاهده می‌شود، درصد فراوانی این مقوله در سال‌های پژوهش متفاوت بود. کم‌ترین درصد فراوانی این مقوله در سال ۷۹ و معادل

۴۶ فصلنامه دولت پژوهی

۴۱٫۶ و بیش‌ترین میزان در سال ۸۰ معادل ۵۱٫۹ بود. تامین این نیازها هرچند موجب افزایش نرخ بهره‌مندی شهروندان به‌ویژه در مناطق محروم‌تر می‌شد، اما در عین حال منابع محدود، صرف تامین این نیازها مستقل از کارآیی آنها می‌شد.

جدول شماره ۴-۱۷: داده‌های تجربی عملکرد توزیعی دولت در مقیاس منطقه‌ای دوره‌ی سوم

مجلس ششم		۸۲		۸۱		۸۰		۷۹		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۳,۶	۹۵	۵,۸	۴۱	۲,۵	۸	۲,۱	۹	۴,۱	۳۷	تامین حامل‌های انرژی	عملکرد توزیعی در مقیاس منطقه‌ای
۱,۱	۳۲	۲,۴	۱۷	۰,۰	۰	۰,۵	۲	۱,۴	۱۳	برق‌رسانی	
۴,۹	۱۱۴	۳,۱	۲۲	۴,۱	۱۳	۶,۶	۲۸	۵,۶	۵۱	تامین آب و فاضلاب	
۱,۲	۲۶	۰,۷	۵	۰,۹	۳	۲,۱	۹	۱,۰	۹	توسعه مخابرات	
۶,۷	۱۵۷	۶,۹	۴۹	۷,۹	۲۵	۵,۴	۲۳	۶,۶	۶۰	توسعه کشاورزی منطقه	
۱,۶	۳۱	۱,۴	۱۰	۲,۸	۹	۱,۴	۶	۰,۷	۶	توسعه صنعت و معدن منطقه	
۲,۹	۷۰	۳,۸	۲۷	۲,۵	۸	۲,۶	۱۱	۲,۷	۲۴	توسعه آموزش و پرورش منطقه	
۱,۵	۳۴	۱,۴	۱۰	۱,۳	۴	۱,۹	۸	۱,۳	۱۲	توسعه فرهنگ، هنر و ورزش منطقه	
۱,۳	۲۲	۰,۷	۵	۲,۸	۹	۱,۴	۶	۰,۲	۲	توسعه آموزش عالی منطقه	
۰,۳	۷	۰,۶	۴	۰,۰	۰	۰,۵	۲	۰,۱	۱	مشکلات عمومی منطقه‌ای	

مجلس ششم		۸۲		۸۱		۸۰		۷۹		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۰٫۴	۹	۰٫۶	۴	۰٫۰	۰	۰٫۹	۴	۰٫۱	۱	معیشت مردم منطقه	
۲٫۱	۴۰	۰٫۷	۵	۲٫۸	۹	۳٫۵	۱۵	۱٫۲	۱۱	بیکاری در منطقه	
۱٫۶	۴۰	۲٫۱	۱۵	۰٫۹	۳	۱٫۷	۷	۱٫۷	۱۵	افزایش اعتبار منطقه	
۶٫۰	۱۴۳	۷٫۵	۵۳	۴٫۷	۱۵	۶٫۸	۲۹	۵٫۱	۴۶	بهداشت و درمان منطقه	
۴٫۸	۱۱۵	۵٫۶	۴۰	۲٫۸	۹	۶٫۴	۲۷	۴٫۳	۳۹	راه و ترابری منطقه	
۱٫۱	۲۶	۰٫۸	۶	۰٫۹	۳	۱٫۲	۵	۱٫۳	۱۲	منابع طبیعی منطقه	
۱٫۳	۳۱	۱٫۴	۱۰	۱٫۶	۵	۰٫۷	۳	۱٫۴	۱۳	سرمایه‌گذاری در منطقه	
۴٫۱	۲۴	۰٫۳	۲	۳٫۵	۱۱	۱٫۴	۶	۰٫۶	۵	بلایای طبیعی	
۰٫۶	۱۲	۰٫۶	۴	۰٫۶	۲	۰٫۷	۳	۰٫۳	۳	خدمات شهری	
۷٫۱	۴۰	۱٫۶	۱۱	۱٫۳	۴	۲٫۶	۱۱	۱٫۵	۱۴	محرومیت منطقه	
۰٫۶	۸	۰٫۰	۰	۱٫۶	۵	۰٫۷	۳	۰٫۰	۰	حضور مسئولان ملی در منطقه	
۰٫۲	۴	۰٫۱	۱	۰٫۳	۱	۰٫۲	۱	۰٫۱	۱	تأسیس دادگاه منطقه‌ای	

مجلس ششم		۸۲		۸۱		۸۰		۷۹		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۰,۴	۷	۰,۳	۲	۰,۶	۲	۰,۵	۲	۰,۱	۱	ارتقای تقسیمات کشوری	
۴۷,۲	۱۰۸۷	۴۸,۴	۳۴۳	۴۶,۷	۱۴۸	۵۱,۹	۲۲۰	۴۱,۶	۳۷۶	جمع عملکرد توزیعی منطقه ای	

بر اساس داده‌های تجربی جدول شماره‌ی ۴-۱۸، فقط ۷٫۵ درصد از کنش معطوف به سرمایه‌گذاری و معادل ۲۲٫۲ درصد ناظر به برقراری عدالت توزیعی بوده است. از میان مضامین یازده‌گانه‌ی عدالت توزیعی، بیش‌ترین درصد فراوانی به‌ترتیب به مضمون اشتغال و بیکاری با سهم ۷ درصد و مضمون تامین معیشت مردم با ۶٫۵ تعلق داشت. مضمون تورم و گرانی نیز درصد فراوانی ۲٫۳ داشت. مضمون‌های کاهش محرومیت، فقر، تأکید بر برقراری عدالت اجتماعی و مبارزه با فساد اقتصادی سهمی در حدود ۵٫۱ درصد از کنش نمایندگان را به‌خود اختصاص دادند. دیگر مضامین این مقوله شامل حمایت از بخش تعاون و تسهیلات تکلیفی نیز هریک سهمی ناچیز در کنش نمایندگان را به‌خود اختصاص دادند.

جدول شماره ۴-۱۸: داده‌های تجربی عملکرد توزیعی دولت در مقیاس ملی دوره‌ی سوم

مجلس ششم		۸۲		۸۱		۸۰		۷۹		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۰٫۱	۲	۰٫۱	۱	۰٫۰	۰	۰٫۲	۱	۰٫۰	۰	حمایت از بخش تعاون	عدالت توزیعی
۰٫۱	۲	۰٫۱	۱	۰٫۰	۰	۰٫۲	۱	۰٫۰	۰	مسکن و شهرسازی	
۰٫۰	۱	۰٫۱	۱	۰٫۰	۰	۰٫۰	۰	۰٫۰	۰	تسهیلات تکلیفی	
۰٫۷	۱۵۷	۴٫۲	۳۰	۸٫۸	۲۸	۷٫۵	۳۲	۷٫۴	۶۷	اشتغال و بیکاری	
۱٫۶	۴۲	۲٫۳	۱۶	۶٫۰	۲	۱٫۴	۶	۲٫۰	۱۸	کاهش محرومیت	
۰٫۱	۴	۰٫۴	۳	۰٫۰	۰	۰٫۰	۰	۰٫۱	۱	رسیدگی به مشکلات و تامین رضایت شهروندان	
۵٫۶	۱۶۰	۸٫۵	۶۰	۷٫۵	۱۸	۵٫۰	۲۱	۶٫۷	۶۱	تامین معیشت مردم	
۲٫۳	۵۱	۱٫۱	۸	۸٫۲	۹	۳٫۱	۱۳	۲٫۳	۲۱	تورم و گرانی	
۱٫۳	۳۳	۱٫۰	۷	۶٫۱	۵	۰٫۹	۴	۱٫۹	۱۷	فقر	

مجلس ششم		۸۲		۸۱		۸۰		۷۹		مضمون	مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱,۴	۲۹	۰,۷	۵	۹.۰	۳	۳,۳	۱۴	۰,۸	۷	فساد اقتصادی	
۱,۷	۳۷	۱,۱	۸	۲.۲	۷	۱,۹	۸	۱,۵	۱۴	عدالت اجتماعی	
۲۲,۲	۵۱۸	۱۰,۲	۷۲	۳۱,۲	۹۹	۴۸,۶	۲۰۶	۰.۰		جمع عدالت توزیعی	
۱,۳	۳۷	۲,۷	۱۹	۰,۳	۱	۰,۵	۲	۱,۷	۱۵	حمایت از تولید داخل	سرمایه‌گذاری
۳,۶	۱۰۳	۶,۵	۴۶	۱,۹	۶	۰,۷	۳	۵,۳	۴۸	سرمایه‌گذاری و توسعه زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های ملی	
۲,۶	۶۴	۳,۲	۲۳	۳,۸	۱۲	۰,۲	۱	۳,۱	۲۸	اجرای پروژه‌های عمرانی	
۷,۵	۲۰۴	۱۹,۶	۱۳۹	۲۲,۷	۷۲	۲۳,۳	۹۹	۲۲,۸	۲۰۶	جمع سرمایه‌گذاری	
۲۹,۷	۷۲۲	۳۲,۱	۲۲۷	۷.۲۸	۹۱	۲۴,۸	۱۰۵	۳۲,۹	۲۹۷	جمع عملکرد توزیعی ملی	

جدول شماره ۴-۱۹: داده‌های تجربی تجمیعی کنش نمایندگان مجلس شورای اسلامی در دوره‌ی سوم پژوهش

مجلس ششم		۸۲		۸۱		۸۰		۷۹		مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳.۵	۷۸	۳.۲	۲۳	۳.۸	۱۲	۴.۵	۱۹	۲.۷	۲۴	عملکرد جامعه
۱۷.۷	۴۱۰	۱۳.۴	۹۵	۲۰.۲	۶۴	۱۷.۵	۷۴	۱۹.۶	۱۷۷	عملکرد تنظیمی
۰.۶	۱۶	۰.۷	۵	۰.۳	۱	۰.۵	۲	۰.۹	۸	عملکرد نمادین
۱.۵	۴۲	۲.۱	۱۵	۰.۳	۱	۰.۹	۴	۲.۴	۲۲	عملکرد استخراجی
۴۷.۲	۱۰۸۷	۴۸.۴	۳۴۳	۴۶.۷	۱۴۸	۵۱.۹	۲۲۰	۴۱.۶	۳۷۶	جمع عملکرد توزیعی منطقه‌ای
۲۹.۶	۷۲۰	۳۲.۱	۲۲۷	۲۸.۷	۹۱	۲۴.۸	۱۰۵	۳۲.۹	۲۹۷	جمع عملکرد توزیعی ملی
۷۶.۸	۱۸۰۷	۸۰.۵	۵۷۰	۷۵.۴	۲۳۹	۷۶.۷	۳۲۵	۷۴.۴	۶۷۳	عملکرد توزیعی
۹۶.۵	۲۲۷۵	۹۶.۸	۶۸۵	۹۶.۲	۳۰۵	۹۵.۵	۴۰۵	۹۷.۳	۸۸۰	جمع عملکردهای چهارگانه‌ی دولت
۱۰۰	۲۳۵۳	۱۰۰	۷۰۸	۱۰۰	۳۱۷	۱۰۰	۴۲۴	۱۰۰	۹۰۴	جمع کل

جدول شماره‌ی ۴-۱۹ گویای فراوانی کنش نمایندگان در دوره‌ی سوم پژوهش است. این جدول نشان می‌دهد که نمایندگان دوره‌ی ششم مجلس شورای اسلامی نیز همانند پیشینیان خود، تأکید تام بر نقش دولت داشتند و از همین رو در کنش‌های خود سهمی در حدود ۳۰۵ درصد به عملکرد جامعه اختصاص دادند؛ در حالی که سهم عملکردهای چهارگانه‌ی دولت معادل ۹۶۰۵ درصد بود. عملکرد تنظیمی دولت کمتر از ۱۸ درصد کنش نمایندگان بود. درصد فراوانی عملکرد نمادین معادل ۰۰۶ و درصد فراوانی عملکرد استخراجی ۱۰۵ بود. بیش از سه چهارم کنش نمایندگان معطوف به توزیع امکانات، فرصت‌ها و ثروت بوده است؛ به‌گونه‌ای که بیش از ۷۸ درصد کنش نمایندگان ناظر به توزیع ثروت موجود در مقیاس ملی و منطقه‌ای بود، که در این میان سهم عملکرد توزیعی در مقیاس منطقه‌ای حدود ۴۷ درصد بود. شواهد تجربی این جدول نشان می‌دهد که در دوره‌ی یادشده، توزیع منابع، امکانات و فرصت‌ها با تأکید بر نگاه منطقه‌گرایانه در کانون توجه نمایندگان قرار داشت.

نتیجه‌گیری

هدف این مقاله تحلیل کنش‌های گفتاری مشهود نمایندگان در صحن علنی پارلمان^۱ از منظر سیاست‌های عمومی دولت بود. نمایندگان مجلس در هر سه دوره پژوهش، توجه بسیار محدودی به عرصه اجتماعی مستقل از اقتدار دولت داشتند. از میان کارکردهای چهارگانه دولت، نیز با حذف عبارتهای ناظر به

۱. با توجه به گسترده‌ی دامنه کنش‌های نمایندگان و به‌ویژه گستردگی و اثرگذاری وسیع کنش‌های نامشهود، نتایج این مقاله را بایستی با توجه به محدودیت جامعه مورد مطالعه آن (صرفاً کنش‌های مشهود صحن علنی پارلمان) مورد توجه قرار داد. بخش قابل توجهی از کنش نمایندگان در قالب مذاکرات و مکاتبات با مسئولان اجرایی است که به‌دلیل ناممکن بودن یا دشواری دسترسی، در این پژوهش مورد مطالعه قرار نگرفته است. در شرایطی که سهم وسیعی از کنش‌های مشهود به عملکرد توزیعی در مقیاس محلی پرداخته است، می‌توان این فرض را مطرح کرد که احتمالاً در کنش‌های نامشهود و کنش‌های مشهودی مانند مکاتبات و مذاکرات کمیسیون‌ها سهم موضوعات ناظر به عملکرد توزیعی به‌مراتب بیشتر هم باشد.

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۵۵

تبریک، تسلیت و گرامی‌داشت مناسبت‌ها و بزرگان، کارکرد نمادین که ناظر به بازتولید ارزش‌ها است، برخلاف انتظار سهم بسیار نازلی در کنش نمایندگان داشته است. نمایندگان مجلس در هر سه دوره احساس نیاز چندانی نکردند تا به عملکرد محتوایی نهادهای بازتولید ارزش‌ها نظیر آموزش و پرورش، صدا و سیما، سازمان تبلیغات اسلامی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ده‌ها مجموعه مشابه که سهم مهمی در بودجه کشور دارند، بپردازند. در حوزه این سازمان‌ها نیز، دغدغه اصلی مشابه بقیه سازمان‌ها و از جنس افزایش اعتبارات، اظهار نظر انتقادی یا حمایتی از مدیران ملی و محلی بود که قاعدتا در حوزه عملکردهای تنظیمی یا توزیعی (حسب مورد و متناسب با متن اظهارات) طبقه‌بندی شده است. برخلاف عملکرد نمادین که تغییرات آن در سه دوره مورد مطالعه، نظم خاصی نداشته است، عملکرد استخراجی به‌رغم سهم اندک آن در هر سه دوره، روند افزایشی کندی طی کرده است؛ به‌طوری‌که میزان آن از مجلس چهارم به مجلس ششم از ۰۷ به ۱۵ درصد افزایش داشته است. چنین روندی تقریباً در عملکرد تنظیمی که شاید بتوان گفت مهم‌ترین و اختصاصی‌ترین کارویژه دولت است، نیز مشاهده می‌شود. حدود یک دهم مباحث مجلس چهارم به این عملکرد اختصاص داشت، اما این سهم با افزایش درخور توجه در مجالس بعدی به ۱۶ و ۱۷ درصد رسید. با توجه به این شواهد می‌توان داوری کرد که به‌تدریج توجه نمایندگان به کارویژه‌های ذاتی دولت افزایش داشته است.

مجلس ششم		مجلس پنجم		مجلس چهارم		مقوله
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳,۵	۷۸	۳,۵	۸۰	۳,۲	۶۵	عملکرد جامعه
۱۷,۷	۴۱۰	۱۶,۳	۳۹۳	۱۰,۲	۲۶۵	عملکرد تنظیمی
۰,۶	۱۶	۱,۳	۳۲	۰,۲	۴	عملکرد نمادین
۱,۵	۴۲	۱,۱	۲۷	۰,۷	۱۸	عملکرد استخراجی
۴۷,۲	۱۰۸	۴۸,۰	۱۱۳۸	۶۲,۲	۱۶۹۴	جمع عملکرد توزیعی منطقه‌ای
۲۹,۶	۷۲۰	۲۹,۸	۷۰۷	۲۵,۳	۷۱۸	جمع عملکرد توزیعی ملی
۷۶,۸	۱۸۰۷	۷۷,۸	۱۸۴۵	۸۸	۲۴۲۲	عملکرد توزیعی
۹۶,۵	۲۲۷۵	۹۶,۵	۲۲۹۷	۹۷,۲	۲۶۴۹	جمع عملکردهای چهارگانه‌ی دولت
۱۰۰	۲۳۵۳	۱۰۰	۲۳۷۷	۱۰۰	۲۷۱۳	جمع کل

تحلیل کنش‌های مشهود نمایندگان... ۵۷

در هر سه دوره مورد مطالعه، بیشترین توجه نمایندگان به توزیع منابع کشور معطوف بوده است. هرچند سهم عملکرد توزیعی در هر سه دوره بسیار زیاد بوده است، اما در مقام مقایسه، دوره چهارم هم از نظر سهم کل این عملکرد و هم از حیث وزن نسبی عملکرد توزیعی در مقیاس محلی به مقیاس ملی، تفاوت معناداری با دو دوره دیگر دارد. تبیین این تفاوت می‌تواند موضوع پژوهش‌های بعدی قرار گیرد.

آنچه از منظر این نوشتار اهمیت دارد، ترکیب نسبی عملکردهای چهارگانه دولت در سه دوره مطالعه است. می‌توان داوری کرد اولاً مجلس در دوره‌های مورد مطالعه توجه کامل به عملکرد دولت داشته است؛ ثانیاً در میان عملکردهای دولت نیز بیش از سه‌چهارم توجه نمایندگان به توزیع مواهب بوده است تا ارتقای عملکرد نهادی دولت یا تقویت توان استخراجی دولت. چرایی چنین آرایشی از موضوعات مورد توجه نمایندگان نیز می‌تواند موضوع پژوهش‌های آتی باشد. می‌توان ادعا کرد اولاً در عملکرد نمایندگان مجلس از منظر میزان توجه به گونه‌های مختلف سیاست‌های عمومی دولت، تفاوت معناداری میان گرایش‌های سیاسی وجود ندارد و این عملکرد مستقل از کنشگران، عمدتاً محصول عوامل ساختاری و نهادی است. از سوی دیگر، عملکرد نمایندگان مجلس به‌رغم تأکید قانون اساسی بر فراگیری موضوعی و جغرافیایی وظایف نمایندگی، از نظر موضوعی محدود به وجه توزیعی و از نظر جغرافیایی محدود به حوزه انتخابیه و منطقه‌ی نمایندگان بوده است. چنین عملکردی نه تنها به‌خودی خود و در هر دوره مجلس، فرآیند سیاست‌گذاری کشور را متأثر می‌کند، بلکه تداوم آن موجب شکل‌گیری رویه نهادی در انتخاب نماینده و در نتیجه اثرگذاری مستمر بر الگوی سیاست‌گذاری و رابطه قوه مقننه و مجریه می‌شود.

منابع

(الف) فارسی

- آشوری، داریوش. (۱۳۸۹). دانشنامه سیاسی، تهران: نشر مروارید.
- شبییری نژاد، علی اکبر. (۱۳۸۶). حقوق قوه مقننه در بررسی و رای به بودجه: مبانی نظری و الگوی پیشنهادی، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- شبییری نژاد، علی اکبر. (۱۳۸۷). بودجه‌ریزی در ایران: بودجه و پارلمان، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- کرپیندورف، کلوس. (۱۳۹۳). تحلیل محتوا، ترجمه هوشنگ نابی، تهران: نشر نی.
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی در http://www.ical.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=2378&Itemid=13 [accessed at 10/10/2016]

- ملک‌الساداتی، سعید و همکاران. (۱۳۹۲). «نهادهای انتخاباتی و گرایش‌های بودجه‌ای ملی و منطقه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایران؛ تحلیل محتوای تذکرات نمایندگان دوره هشتم»، فصلنامه اقتصاد و توسعه‌ی منطقه‌ای، سال بیستم، دوره جدید، شماره ۵، ۱۱۷-۱۴۹.

- موتمنی طباطبایی، منوچهر. (۱۳۸۶). حقوق اداری، تهران: سمت.
- هیوود، اندرو. (۱۳۸۹). سیاست، ترجمه عبدالرحمن عالم، تهران: نشر نی.

(ب) انگلیسی

- Anderson, J. E. (2014). Public policymaking: An introduction. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Almond, Gabriel & Powell Jr, G. B. J., Strøm, K. J. & Dalton, R. J. (2008). Comparative Politics Today: A Theoretical Framework. Pearson Higher Ed.
- Birkland, T. A. (2014). An introduction to the policy process: Theories, concepts and models of public policy making. Routledge.
- Lehman, J. & Phelps, S. (2005). "West's Encyclopedia of American Law", Milestones in the law (Vol. 11). Gale.